

# **HON- ÉS NÉPISMERET TANTERV**

**(Részletesen a történelem tantárgy tantervében)**

|                    | <b>Heti óraszám</b> | <b>Éves óraszám</b> |
|--------------------|---------------------|---------------------|
| <b>5. évfolyam</b> | 0,5                 | 18                  |
| <b>6. évfolyam</b> | 0,5                 | 18                  |

## 5. évfolyam

**Heti óraszám: 0,5 óra**

**Éves óraszám: 18 óra**

| <b>Óra</b> | <b>Témakör</b>                               | <b>Cél és feladat</b>                                                                                                                                                                                                       | <b>Fogalmak, nevek, eszközök</b>                                                                                                                                                      | <b>Követelmény</b>                                                                                                                                                                                                           |
|------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.         | Nemzetiségek a Kárpát-medencében             | A tanulók eddigi tanulmányaik, tapasztalataik alapján ismerjék meg a nemzetiség fogalmát, a Kárpát-medence nem magyar népeit, továbbá azoknak a valamikori Magyarországra jutását.                                          | Nemzetiség, rutén, szász, román, sváb, szlovák, tót, német, szlovén, horvát, szerb, bolgár, görög, örmény, Trianon, Nagy-Magyarország, történeti Magyarország, befogadó nép.          | Gyűjtsenek a tanulók a témához kapcsolódó tárgyakat, térképeket, könyveket, újságcikkeket. Készítsenek rajzokat, színezzenek tér-képeket, tudjanak a családnevekből a nemzetiségre következtetni.                            |
| 2.         | Nemzetiségek a határon innen és túl          | Ismerjék meg a tanulók a történelmi Magyarország nemzetiségeinek lakóhelyeit, kultúrájukat, viseleteiket, jellegzetességeiket, ruháikat, szokásaikat, történelmi szerepüket a Kárpát-medencében.                            | Nemes, jobbágy, politikai önállóság, Duna-Tisza-köze, Nógrád, Békés, Fejér, Baranya, Tolna, Tótkomlós, Gyula, Békéscsaba, oláh, rác, Szlovákia.                                       | Bővítsen a tanuló az ismereteit a nemzetiségek földrajzában. Gyűjtsön a témához kapcsolódó szakirodalmat, az adott tájegység nemzetiségeinek építkezéseit illusztráló képeket.                                               |
| 3.         | Vándorló nemzetiségek, hazát kereső magyarok | Népek, népcsoportok vándorlása: ők szülőföldjüket többször kényszerből hagyták el. Szegénység, üldöztetés, háború, határváltoztatás, vallási ok, túlnépesedés játszhatott közre abban, hogy egy-egy népcsoport migrációját. | Csángók, Moldva, Gyimes, Bukovina, bosnyák, Bácska, Dunántúl, Érd, ruszin, bunyevác, pópa, Kalocsa, Nagyalföld, vashámoz, vásár, délvidék, Felvidék, Erdély, Kárpátalja, vándorkereső | Tudja a tanuló a nemzetiségek, illetve a magyarok vándorlásának legfőbb okait, továbbá letelepedésük helyét. Legyen képes a tanuló olyan táblázatot kitölteni, amely a nemzetiségek Kárpát-medencei elhelyezkedését mutatja. |
| 4.         | Etnikai és egyéb népcsoportok Magyarországon | Adott országon belül kisebbségben élő népcsoport az etnikum. Magyarországon ilyenek a cigányok és a zsidók. Meghatározza őket kultúrájuk, vallásuk, a                                                                       | Etnikum, cigány, roma, Észak-India, Nemzetközi Cigány Unió, vályogvető, szegkovács, beás, lovári, vajda, Czinka Panna, Dankó Pista, őshaza,                                           | Legyen képes a tanuló fogalmilag megkülönböztetni az etnikumot a nemzetiségtől. Tudja az adott etnikum hazánkba településének történetét, Magyarország                                                                       |

|    |                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                        |
|----|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                           | többséghez való viszonyuk. A zsidók egy része nem vallja magát etnikumhoz tartozónak.                                                                                                                                                                                      | Izrael, Jeruzsálem, Siratófal, kunok, jászok, Nagyunság, Kiskunság, Jászság.                                                                                                                                                                           | történelmében betöltött szerepét.                                                                                                                                                                                                      |
| 5. | Nemzetiségek és vallások                                  | A nemzetiségek történelmi gyökereiből eredően vették fel vallásukat, amely részben meghatározza az adott nép kultúráját, hagyományrendszerét, templomépítészetét, ünnepeit.                                                                                                | Római katolikus, evangélikus, református, görög katolikus, ortodox, Hajdúdorog, Balázsfalva, protestáns, hitújítás, unitárius, zsinagóga, ikonosztáz, Luther Márton, Ungvár, Eperjes, Temesvár, Arad, Nagyszeben.                                      | Tudja egymástól megkülönböztetni a tanuló a magyarországi vallásokat, híveik földrajzi sűrűségét, templomaikat, továbbá szertartásaik közötti főbb különbségeket.                                                                      |
| 6. | A lakóhely megtartó ereje                                 | A lakóhely és a szülőföld közötti eltérés megfogalmazása, a szülőföld megtartó, visszahívó ereje. A család, barátok, táj, település, vallás, szülői ház egy életre befolyásolja az egyén sorsát. Híres emberek esetei demonstrálják a szülőföld szeretetétnek, vonzerejét. | Szülőföld, lakóhely, alföld, hegyvidék, vízpart, Nobel-díjasok, Bárány Róbert, Mihály Dénes, Neumann János, Szent-Györgyi Albert, Szilárd Leó, Teller Ede, Galamb József, Puskás Tivadar.                                                              | Tudja a tanuló meghatározni a szülőföld megtartó erejének főbb okait, saját élete, tapasztalatai alapján. Ismerje a nagy magyar tudósok, művészek, feltalálók életútját, a szülőföldhöz fűződő kapcsolataikat.                         |
| 7. | Ismerd meg hazádat!                                       | A haza, a hon, és az itt élő nép megismerése, megismertetése a legszebb feladat. A haza a városok, falvak, tájak, természeti szépségek, műemlékek, jeles helyek, egyéni kötődésünk pontjainak összessége.                                                                  | Nagycenk, Monok, Szatmárcseke, Gyula, Budapest, Fertőd, Eger, Kőszeg, Sopron, Nyírbátor, Hortobágy, Bugac, Bükk, a Balaton, Tisza, Duna, Aggtelek, Mátra, Bakony, Pilis, Visegrád, Esztergom, Székesfehérvár, Tihany, Dráva, Maros, Őrség, Sárospatak. | Tudja megjelölni a tanuló térképen és vaktérképen az olyan fontosabb földrajzi helyeket, amelyek az ő számára a magyar hazát, a hont képezik. Értse meg a tanuló, hogy azoknak is, lehet hazájuk Magyarország, akik nem itt születtek. |
| 8. | Néprajzi és nyelvjárási tájegységek a mai határokon belül | A magyar kultúra eredetét a nyelv, a hagyományok mai határainkon átívelő ápolása, jelenléte mutatja, főbb elemei kiállták az évszázadok viharait, pusztításait.                                                                                                            | Finnugor, néprajz, etnográfia, nyelvi csoport, székely, matyó, hajdú, palóc, kun, Sárköz, Csallóköz, Ormánság, Őrség, Mezőföld, nyelvi határ, néprajzi táj.                                                                                            | Legyen képes a tanuló a Kárpát-medence térképén megmutatni a néprajzi tájegységeket, az etnikai csoportok letelepedési körzeteit, tudja meghatározni a két besorolás közötti különbségeket. Oldja meg a munkafüzet feladatait.         |
| 9. | Dunántúli tájak                                           | A Dunántúl hazánk egyik legváltozatosabb,                                                                                                                                                                                                                                  | Göcsej, Zalaegerszeg, Kustánszeg, Hetés,                                                                                                                                                                                                               | Tudja a tanuló, hogy a Dunántúl mely kisebb                                                                                                                                                                                            |

|     |                                   |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                   | műemlékekben, természeti szépségekben nagyon gazdag tájegysége. Ez részben az ember alkotó erejének köszönhető.                                                                                                             | regölés, Kemensealja, Óriszentpéter, Pityerszer, Szalaő (kástu, tóka), Zirc, Bakonybél, Csesznek, Herend.                                                                                                                                                   | tájegységeket, nevezetes településeket, műemlékeket foglalja magába, s azok miképp szolgálják a magyar kultúrát. Munkafüzet megoldásai.                                                                                                           |
| 10. | A Balatont övező tájak            | A Balatont, illetve a tavat övező műemlékek, természeti kincsek Európa-szerte nevezetese, ezért ez a térség külön figyelmet érdemel. Fogalmazzuk meg a néprajzi különbségeket.                                              | A Balaton-felvidék, bazaltorgonák, kőtenger, Szentbékáll, Salföld, Tihanyi apátság, Balatonudvari, Káli-medence, Badacsony, Keszthely, Szigliget, Hegyestű, Somogy, Szemes, Siófok, Zselicség, Szigetvár, Buzsák, patkolt tojás.                            | Legyen képes a tanuló meghatározni a Balaton jelentőségét, az azt övező tájegységeket, nevezetes helyeket, természeti kincseket. Tudja a tanuló elhelyezni a tájegységet a magyar történelemben, továbbá népművészeti értékek sorában.            |
| 11. | A Dél-dunántúli tájak hagyományai | A Dunántúl déli része, szerteágazó hagyományrendszere, természeti és történelmi értékei okán külön tárgyalást igényel. Nevezetességei, népszokásai nem csak Magyarországon, de határainkon túl is ismeretese és népszerűek. | Ormánság, orom, erdő, hamuzsír, Sárköz, Decs, Ócsény, Sárpilis, Bata, Gemenc, Mecsek, Vilány, Siklós, Szársomlyó, Mecseknádasd, sváb tájház, Pécsvárad, Zengővárkony, Orfű, Abaliget, Harkány, gyógyvíz, Máriagyűd, búcsújáróhely, Mohács, busójárás, téka. | Tudjon a tanuló különbséget tenni a dél-dunántúli tájegységek, falvak, városok, természeti kincsek, néprajzi hagyományok között. Legyen képes azokat térképen megmutatni, vaktérképen megjelölni, s végezzen a témával kapcsolatban gyűjtőmunkát. |
| 12. | A Dunántúl Tolnától Gerecséig     | A Dunántúl megkülönböztetendő része a Tolnától a Gerecséig húzódó földrajzi egység. Ez a táj a Dunántúl valamennyi jellegzetességét magán viseli: síkságok, hegyvidék, illetve a vizek világa változnak rajta.              | Völgyesség, Bonyhád, Kakasd, Sióagárd, Kölesd, Borjád, Uzd, Simontornya, Mezőföld, Enying, Nagycarácsony, Kisláng, Török Bálint, Illyés Gyula, Vértes, Gerecse, Pákozd, Székesfehérvár, Velencei-tó, Csákvár, Mór, Majk, Várgesztes, Martonvásár.           | Legyen képes a tanuló térképen föllelni a nevezett tájegységeket, s tudja azokat vaktérképen bejelölni. Tudnia kell a munkafüzet feladatait önállóan megoldani.                                                                                   |
| 13. | A Kisalföld                       | Az ország nyugati felével, de a Dunántúltól elkülönítve tárgyaljuk a Kisalföld néprajzi, természeti értékeit, hagyományrendszerét, jellegzetességeit.                                                                       | Szigetköz, Hanság, Fertő-tó, Rábaköz, köfjű, Győr, Lébény, Hédervár, Hegykő, Hidegség, Lipót, Balf, gyógyintézet, mocsár, láp, Hany Istók, Kapuvár, Eszterháza,                                                                                             | Tudjon a tanuló különbséget tenni A Kisalföld és a Dunántúl között, tudja a kisalföldi tájegységeket megmutatni térképen, illetve tudja azokat bejelölni a vaktérképen. Végezzen                                                                  |

|     |                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----|----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Nagycenk, Csorna.                                                                                                                                                                                                                                    | gyűjtőmunkát, s oldja meg a munkafüzet feladatait.                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 14. | A Felföld                              | A Felföld és a Felvidék fogalmainak összevetése, az átfedések meghatározása. A Felföld lényeges szerepe a magyar néprajz, történelem, építészet alakulásában, értékeink létrehozásában.                                                                                                                                                 | Palóc, Garam, Sajó, Vág, Hollókő, Rimóc, Buják, Kazár, Trecsén, Szlovákia, világörökség, Ipolytarnóc, matyók, Borsi, Mezőkövesd, Kisjankó Bori, Tokaj, Mád, Tarcál, Tállya, Tolcsva, Bodrog, Vizsoly, Szép-halom, Kazinczy Ferenc, Hollóháza, Monok. | Tudja a tanuló megkülönböztetni a Felföld, a Felvidék, Szlovákia földrajzi, történelmi, fogalmakat. Ismerje a palócok és a matyók viseletét, hagyományait, földrajzi helyüket. Tudják megoldani a munkafüzet feladatait.                                                                                |
| 15. | Alföldi emberek, alföldi tájak         | Az Alföld jellegzetes tájai a Kiskunság és a Nagyunság. A kunok hagyományvilága, néprajza sok hasonlóságot mutat a jászokéval.                                                                                                                                                                                                          | Kunok, Kiskunság, Bugac, Kiskunhalas, Szabadszállás, Kiskunfélegyháza, Nagyunság, Karcag, Kunhegyes, Túrkeve, Kisújszállás, Kunmadaras, Zádor-híd, kunhalom, komondor, kuvasz, pumi, halasi csipke, Györffy István, szélmalom, kunkapitány.          | Legyen képes a tanuló megkülönböztetni a Nagyunság, a Kiskunság, és a Jászok néprajzát, történelmét, földrajzát, építészetét, vallását. Ismerje fel a térképen a kun tájegységeket. Oldja meg a munkafüzet feladatait.                                                                                  |
| 16. | Hagyományörző parasztvárosok az Alföld | Határozzuk meg a „háromváros”, Cegléd, Nagykőrös, Kecskemét helyét, történelmi, néprajzi szerepét. Dózsa György, Kossuth Lajos, Arany János, Kodály Zoltán, Katona József méltatása után beszéljünk a városokról. Ismerkedjünk meg Szegeddel és Kalocsával, amelyek hasonló értékekkel dicsekedhetnek, mint a „háromváros” települései. | Háromváros, Kossuth Múzeum, Arany János Múzeum, „híros város”, Kodály Intézet, Cifrapalota, Szókraténusz, Tóserdő, Lakitelek, Helvécia, szecesszió, Tisza, napsugaras ház, Szegedi Dóm, Paprikamúzeum, pingálás, szállások, érseki központ.          | Tudja a tanuló elhelyezni a „háromvárost” vaktérképen, s legyen képes az egyes városok főbb nevezetességeit, értékeit felsorolni. Hasonlóképpen ismerje Szeged és Kalocsa néprajzi, történelmi, vallási adatait, s tudja felsorolni neves személyiségeit, történelmi, művészi kiválóságait. Munkafüzet. |
| 17. | Kelet-Magyarország kincsei             | A Tiszától keletre Hódmezővásárhely és Debrecen környékének, s magának a két városnak a hasonlóságával ismerkedhetünk meg. Továbbá Békés és a Sárét világába is betekintést                                                                                                                                                             | Mártély, fazekasipar, Hortobágy, Nagytemplom, református kollégium, „kálvinista Róma”, virágkarnevál, hajdúk, szürkegulya, cifraszűr, Vésztő, Körösök, Gyula,                                                                                        | Legyen képes a tanuló az ország keleti térségében a térkép, illetve a városok, tájegységek ismerete alapján eligazodni. Ismerje Debrecen, a Hortobágy és Hódmezővásárhely főbb nevezetességeit. Tudja, hol                                                                                              |

|     |               |                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----|---------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |               | nyerhetünk.                                                                                                                                                                                                   | téglavár, Csolt, Sárrét, Tiszazug, Tiszahát, Rétköz, Bereg, Tarpa, Tákos, csónakfejfás temető, Kölcsey Ferenc.                                                                                                                          | van a Sárrét, Bodrogköz, Rétköz, a Tiszahát. Oldja meg a munkafüzet feladatait.                                                                                                                                                                                                            |
| 18. | Összefoglalás | Értékelés, féléves munka összefoglalása, elmaradt beszámolók meghallgatása, írásbeli feladatok értékelése, a leglényegesebb témakörök kiemelése. Értékeljük a gyűjtő- és kutatómunkát. Munkafüzet értékelése. | Ismerd meg hazádat! A mai Magyarország nagyobb, illetve kisebb tájegységei, nevezetes városai, természeti szépségei, híres személyiségei. A fontosabb magyarországi vallások. Néprajzi, etnikai, nemzetiségi érdekességek, hagyományok. | Adjon számot a tanuló a 18 órás tananyag nyújtotta ismeretekből a mai Magyarország tájegységeiről, a jellegzetes magyar hagyományokról, az úgynevezett bevett vallásokról, a nemzetiségekről és etnikumokról. Tudjanak tájékoztatni hazánk nagyjairól, kiváló tudósainkról, művészeinkről. |

## 6. évfolyam

Heti óraszám: 0,5 óra

Éves óraszám: 18 óra

| Óra | Témakör                              | Cél és feladat                                                                                                                                                                                                                                                                         | Fogalmak, nevek, eszközök                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Követelmények                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.  | Népünk kultúrája – ősi gyökereink    | Népünk kultúrájának eredetét, történelmi gyökereinket azok kutatásával, a szomszéd, és rokon népek hagyományainak megismerésével tárhatjuk fel, s taníthatjuk meg a gyerekeinknek. Nyelv-, néprajz-, földrajz-, történelem-, irodalomtudomány alkalmazása.                             | Ősi gyökerek, finnugor, nomád, ugor, vogul (manysi), osztják (hanti), Urál, antropológia, Óshaza, Magna Hungária, Baskíria, sztyeppe, Levédia, Etelköz, Julianus, nemeztérítés, néptánc                                                                                                                                                                      | Tudjanak a tanulók különbséget tenni a rokon és a szomszéd népek, továbbá a távol élő, ősi hagyományokat folytató mai embercsoportok között. A megismerés folyamatában tudja a tanuló alkalmazni a nyelv, néprajz, történelem, földrajz tudományának a témához kapcsolódó eredményeit. |
| 2.  | A vándorló magyarok élete            | A magyar nép őseinek életére olyan nyelvi, történelmi, tárgyi örökségek révén tudunk következtetni, amelyek a tanulók számára is hozzáférhetők, érthetők. A történelmi eseményeket a térkép segítségével helyezzük el térben, és tanári magyarázattal pedig időben.                    | Állattenyésztés, földművelés, csoroszlyás eke, ekeszarv, gerendely, tinó, karám, szablya, íj, kengyel, harcmódor, tegez, tarsony, Rakamaz, Munkács, szkíta, életfa, világfa, ködmöntrátét, törzs, nemzetség, nagycsalád, Árpád, rovarírás, táltos, tarsolytálc, ötvös, Székelyföld, Törtel, Tiszakécske, Kenézlő, Beregszász, Tápiószentmárton, Ópusztaszer. | Tudjon a tanuló a magyarok ősei életének fontosabb eseményeiről, a sztyeppei léttel kapcsolatos legfontosabb fogalmakról. Ismerje a témához fűződő mesei elemeket, a tárgyi, és szellemi bizonyítékokat.                                                                               |
| 3.  | Törzsi társadalmak – egzotikus népek | Honfoglaló őseink törzsi társadalomban éltek, aminek emlékei fellelhetők többek között a csíksomlyói passióban. A Napnak, a Holdnak és a csillagoknak meghatározó szerepük van a természeti népek életében. A mai és az évezredek társadalmak összehasonlításával következtetni tudunk | Szent Korona, Szent Jobb, székelykapu, Napbaöltözött Boldogasszony, Csíksomlyó, keleti elemek, Babba, Nagyboldogasszony, törzsi társadalmak, Amerika, indiánok, Afrika, maszájak, nílus, sadur, inka, Andok, a Nap imádása, Gangesz.                                                                                                                         | Tudják a tanulók megfogalmazni a törzsi társadalmak és az egzotikus népek közötti különbségeket. Említsenek további népeket, s helyezzék el őket a Föld megfelelő részein. Legyenek képesek a tanulók előadni, majd lerajzolni a magyar törzsi társadalom felépítését.                 |

|    |                                       |                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|---------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                       | elődeink életére.                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 4. | Erdélyország magyarsága               | Erdély közel ezer éven át a történelmi Magyarország része volt. Rövid történelmi áttekintés mellett (után) foglalkozzunk Erdély történelmi majd hegy-, és vízrajzi térképével. Határoljuk el Erdélytől a Partiumot, a Kárpátokat, illetve a Székelyföldet. | Dák, Dácia, gyula, Erdőelve, hétvármegye, szász, Havasalföld, Kőhalom, szász székek, magyar székek, Aranyos, Csík, Kézdi, Maros, Orbán, Sepsi, Udvarhely, három nemzet, Partium, fejedelemség, Bihar, Déli-, Keleti-Kárpátok, Szamos, Olt, Körös, Torockó, Barcaság, Kolozsvár, Szováta. | Legyen képes a tanuló eligazodni Erdély térképén, illetve ismerje a nevezetes helyeket, városokat, s tudja a vaktérképen elhelyezni, illetve hozzájuk fűzni a rövid történetüket. Tudjon a tanuló a Partiumról, a szász és székely székekről, a Kárpátokról és a trianoni békeszerződésről. |
| 5. | A Partium történelme és földrajza     | A Partium, illetve a Részek fogalmát történelmi és földrajzi oldalról ismertessük meg a tanulókkal. A Partium önálló szerepet töltött be a Magyarország és Erdély között.                                                                                  | Partiumm, kapcsolt Részek, Várad, Arad, Lippa, Temesvár, Nagybánya, önálló részek, öt vármegye, Máramaros, Kővár, Közép-Szolnok, Kraszna, Bihar, Zaránd, Nagyszentmiklós                                                                                                                 | Legyen képes a tanuló térképen meghatározni a Partiumot, illetve megmutatni rajta az öt vármegyét, és ne +-vezetes városait, településeit. Tudjanak minden nevezetes történelmi helyhez egy-egy jeles személyt párosítani. Gyűjtsenek tárgyakat, képeket, térképeket, könyveket.            |
| 6. | Kalotaszeg, a népművészet kincsestára | Határozzuk meg térképen Kalotaszeg öt vidékét, a Kalotaszeghez fűződő fontosabb történelmi eseményeket. Ismerkedjünk meg Kós károly építőművészetével.                                                                                                     | Felszeg, Alszeg, Nádasmente, Kapus vidék, Átmeneti vidék, Gyalui-havasok, Bánffyhunad, varrottas, mángorló, Magyarvalkó, Körösfő, Sztána, négyfiatornyos, kelengye, fekete, piros, szőttesminta, szűrminta. Használjuk a könyv képanyagát, s oldjuk meg a munkafüzet feladatait.         | Tudja a tanuló megmutatni térképen Kalotaszeg öt vidékét és a nevezetesebb településeket, Nevezen meg néhány Kós Károly tervezte épületet Erdélyben, és a mai Magyarországon. Legyen tisztában a tanuló a fontosabb kalotaszegi népművészeti díszítőelemekkel, építészeti emlékekkel.       |
| 7. | A Mezőség                             | Keressük meg térképen Mezőséget és a Mezőföldet. Rövid történelmi áttekintés után vegyük sorra a mezőszegi hagyományokat, viseleteket, zenéket, táncokat. Fogalmazzunk kiemelten Szék falu                                                                 | Mezőség, Maros, Küküllő, Szék, Szamos, szalmakalap, pendely, lakodalmas, furing, lajbi, széki varrottas, fonó, Kodály Zoltán, kántálás, Magyarszovát, vetélős, tánc, lassú                                                                                                               | Különböztesse meg a tanuló a Mezőséget a Mezőföldtől! Ismerje Szék falu hagyományait: lakodalmast, kántálást, viseletet, táncokat és a zenét, továbbá Kodály Zoltán gyűjtőmunkáját,                                                                                                         |



|     |                           |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                           | néprajzával, magyar kultúrát gazdagító hagyományaival.                                                                                                                                                                                                           | legényes, sóbánya.                                                                                                                                                                                                                                                                                             | amelyet Székben folytatott.                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 8.  | Székelyföld               | A székelyföld Erdély és a Kárpát-medence, sőt Európa egyik hagyományokban, viseletben legszínompásabb, leggazdagabb térsége. Érzékeltesük a gyerekekkel a székelyek kivételes történelmi, néprajzi, földrajzi szerepét.                                          | Fenyvesek, székelykapu, székely harisnya, furfang, Orbán Balázs, székek, területi önkormányzatok, Maros, Udvarhely, Csík, Gyergyó, Kászon, Seps, Kézdi, Orbai, Aranyos, kunok, kabarok, lófő, határőr, Korond, Hargita, Sóvidék, Tamási Áron, Farkaslaka, Szejkefürdő, Székelyudvarhely, Székelyderzs, Énlaka. | Tudja a tanuló megkeresni térképen Székelyföldet, benne a hét székely széket. A térképen való tájékozódás mellett gyűjtsön képeket, könyveket, térképeket, filmeket, tárgyakat, illetve személyes élményeket. A tanuló számoljon be róluk.                                       |
| 9.  | Csíkszék és Kászon        | A Székelyföld két jelegzetes széke Csíkszék, illetve Kászon, Csíkszék egyik része. Csík részei még Gyergyó, Alcsík, és Felcsík. A magyarság ősi kultúrája részben Csíksomlyó vallási és történelmi hagyományaiból ötvöződik, amit ismertessünk meg a tanulókkal. | Gyergyó, Alcsík, Felcsík, Kászon, Szárhegy, Békás-szoros, Gyilkos-tó, Ditró, Borszék, Marosfő, Benedek Ekel, székely mesék, Madéfalva, Siculicidium, búcsújáróhely, Csíksomlyó, Csíkszerda, Márton Áron, Szent Anna-tó, Mohos Láp.                                                                             | Tudja a tanuló a térképen megmutatni Csíkszéket és részeit, továbbá nevezetes helyeit. Gyűjtsön képeket, tárgyakat Csík tájairól, műemlékeiről, néprajzi értékeiről. Ismerje a tanuló a Szent Anna-tó, a Gyilkos-tó, és Csíksomlyó történetét, s a madéfalvi tragédiát.          |
| 10. | Háromszéktől a Barcaságig | A Kézdiszék, Sepsiszek és Orbaiszék alkotta Háromszék a Székelyföld legszebb része, emlékekben a Kárpát-medence egyik leggazdagabb térsége. A Barcaságban folytatódik a magyar történelmi, szellemi, egyházi értékek sora.                                       | Kézdi-, Seps-, Orbaiszék, Gábor Áron, torjai bűdösbarlang, Kézdivásárhely, udvarházak, Gelence, erőd-templom, Illyefalva, Réty, Pokolsár, Zágon, Mikes Kelemen, Csomakőrös, Körösi Csoma Sándor, Barcaság, Brassó, Cenk-hegy, Törösvár, Prázsmár, raffiafonat, Dózsa György, Dálnok.                           | Legyen képes a tanuló térképen megmutatni Háromszék nevezetes helyeit, s a Barcaságot. Ismerje Mikes Kelemen és Körösi Csoma Sándor életének rövid történetét. Gyűjtsön a tanuló Háromszék és a Barcaság híres szülöttéről, tájairól, épületeiről képeket, tárgyakat, könyveket. |
| 11. | Marosszék és Aranyosszék  | A székelyek fővárosa Marosvásárhely, Marosszék központja. Marosszék, illetve a marosszéki emberek                                                                                                                                                                | Marosvásárhely (Székelyvásárhely) Kibéd, Kultúrpalota, Templomvár, Bocskai                                                                                                                                                                                                                                     | Tudja a tanuló megmutatni térképen Marosszéket és Aranyosszéket, illetve a két szék nevezetes helyeit.                                                                                                                                                                           |

|     |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                | kapcsolata az erdővel, a természettel szorosan összefügg művészetük, néprajzuk kialakulásával. A térség nevezetes történelmi emlékeiről, híres tudósairól, művészeiről, épületeiről. Hasonlóan gazdag a távoli Aranyosszék, amelyet Torda, Torockó épületei, s természeti kincsei, reprezentálnak. | István, Teleki Téka, Bolyai János és Farkas, Mezőcsávás, ácsok faluja, Torda, Szent László, Báthory István, Torockó, Székelykő, bányász hagyományok.                                                                                                                                                        | Legyen képes a tanuló Marosvásárhely történelmi szerepét elhelyezni a magyar történelemben. Gyűjtsön képeket, tárgyakat, térképeket a két nevezetes székről.                                                                                                                                         |
| 12. | A gyimesi és a moldvai csángók | Ismerkedjünk meg a csángó névszó eredetével, jelentésével, illetve a gyimesi és a moldvai csángók történetével. Érzékeltesük, hogy földrajzi helyzetük, sorsuk még a székelyeknél is kiszolgáltatottabbá tette őket.                                                                               | Tatros, Gyimes, csángó, Bákó, hétfalusi, Bukovina, Érd, „Csángó bunda”, Gyimesbükk, Gyimesközélpok, Lészpéd, Moldva, Pusztina, Szucsava, Románvásár, katica, sűrű hímzés.                                                                                                                                   | Keresse meg a tanuló térképen Gyimest és Moldvát, illetve a nevezetes csángó településeket. Ismerje a csángók viseletét, hagyományait, viszontagságos történelmüket, vándorlási út vonalát.                                                                                                          |
| 13. | Kárpátalja                     | A Kárpátalja magyar városai, falvai a honfoglalás kezdetét idézik fel számunkra. Történelmünk során éppen Kárpátalja magyarok lakta része került a legelhanyagoltabb, legmostohább, legelhagyatottabb helyzetbe, de talán éppen emiatt az ott élők megtartották magyarságukat.                     | Vereckei-hágó, Huszt, Beregszász, Ungvár, Munkács, gyepű, Laborc, ruszin, rutén, Rákóczi-szabadságharc, Zrínyi Ilona, Ukrajna, Halics, Ugocsa, Máramaros, görög katolikus, Técső, cserge, ikonosztáz, Galícia, szorocska, beregi szőttes.                                                                   | Mutassa meg a tanuló térképen Kárpátalját, a Vereckei-hágót és néhány más fontos magyar települést. Ismerje a térségének a magyar történelemben betöltött szerepét. Gyűjtsön képeket Kárpátalja történelmi, néprajzi és természeti szépségeiről.                                                     |
| 14. | Felvidék                       | A felvidék a magyar történelemben, irodalomban, építészetben, népművészetben ezer éven át jelentős tényező volt. E térség ismerete nélkül hiányos a magyar kultúrában való jártasságunk.                                                                                                           | Vág, Zsitva, Garam, Szlovákia, Ipoly, Poprád, Hernád, gyógyfürdők, Nagymorva Birodalom, Felföld, Nyitra, Léva, Komárom, Pozsony, Érsekújvár, Trencsén, Szepes, körmöci arany, Zólyom, Balassi Bálint, Görgey Artúr, Rákóczi, Csallóköz, Szepes, husziták, polovec, palóc, Zobor-vidék, Kodály, aranyászkok, | Legyen képes a tanuló tájékozódni a Felföld térképén. Ismerje a jelentős, volt magyar települések nevét, Pozsony, illetve a többi város történelmi szerepét. Nevezzen meg néhány jellegzetes viseletet, zenét, szokást. Ismerje a térség történelmi viszontagságait, a magyarság mai mostoha sorsát. |

|     |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                     | aranymosók.                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 15. | Felföldi tájak, felföldi emberek | A Felföld (Felvidék) nyugati térségének városai a magyar történelemben évszázadok óta fontos funkciókat láttak el. Pozsony magyar főváros, Nagyszombat másfél évszázadon át érseki központ volt, Kassa kulturális centrumként volt jelentős.                                        | Nagyszombat, Pázmány Péter, Trencsén, Csák Máté, Csejte, Beckó, Báthori Erzsébet, Zsolna, bányavárosok, Tompa Mihály, érseki központ, Krasznahorka, Mikszáth Kálmán, Andrássy, Kassa, Rákóczi-kripta, Eperjes, Lőcse, miszlókai viselet, galántai táncok, kurtaszoknyás hat falu, Bény. | Ismerje a tanuló a Felvidék azon városait, amelyek fontos szerepet töltöttek be történelmünkben. Pozsony régi fővárosi rangját minden tanulónak ismernie kell. Tudniuk kell továbbá a fontosabb várakhoz fűződő legendákat.                                |
| 16. | Bácska                           | A történelmi Magyarország déli részén elterülő Bácska, a többi országrészhez hasonlóan jelentős történelmi szerepet töltött be hazánk életében. Irodalmi, néprajzi, építészeti értékei nélkül szegényesebb lenne népünk kultúrája.                                                  | Bács, Bodrog, Zalán, Botond, IV: Béla, Savoyai Jenő, határőrvidék, Szabadka, Kosztolányi Dezső, Zobor, bunyevác, Mosztár, Kupuszina, Szentkút, Doroszló, Temerin, szőlőkultúra, sokác, redős ing, Zenta, szerbek, ortodoxok, motolla.                                                   | Mutassa meg a tanuló térképen Bácskát, s annak nevezetes helyeit. Ismerje a térségnek a magyar történelemben betöltött szerepét Botondtól Savoyai Jenőn át napjainkig. Végezzon gyűjtőmunkát a néprajzi, irodalmi, építészeti emlékekből.                  |
| 17. | A Bánság                         | A Bánság-németesen a Bánát – a délvidéki magyarság történelmének, kultúrájának része. Ajtonytól Szent Gellérten át Nagy Lajosig, illetve a 20. századi világháborúig a magyar történelem fősodrában volt ez az országrész.                                                          | Partium, Temesi bánság, Csanád, Ajtony, Gellért, Szerb Vajdaság, Temesvár, Nagyszentmiklós, Vaskapu, Bartók Béla, svábok, Hertelendyfalv, Vinga, Galambóc, Buziás-fürdő, Al-Duna, festett láda, szakajtó, szilke, köcsög.                                                               | Legyen képes a tanuló térképen megmutatni a Bánságot, illetve annak legismertebb városait, falvait, természeti értékeit. Végezzon gyűjtőmunkát a tanuló, amelynek során képek, könyvek, videók, térképek segítségével gazdagíthatja ismereteit a Bánatról. |
| 18. | Összefoglalás                    | Féléves anyagunkban a Kárpát-medencének a mai Magyarországon kívüli, magyarok lakta térségeivel foglalkoztunk. Megismerkedtünk a Felvidék, Kárpátalja, Partium, Erdély, Székelyföld és a Délvidék magyarok lakta városaival, falvaival, néprajzával, építészetével, hagyományaival. | Felvidék, Kárpátalja, Partium, Erdély, Székelyföld, Bánát, Bácska, nevezetes városok, falvak, tájak Pozsonytól Kassán, Munkácson, Nagyváradon, Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Aradon át Szabadkáig. Könyv, munkafüzet,                                                                  | Mutassa meg a tanuló térképen a Felvidéket, (Felföldet), a Kárpátalját, Partiumot, Erdélyt, Székelyföldet, Bánságot, Bácskát, illetve a Kárpát-medence legfontosabb településeit, természeti, szépségeit, néprajzi, történelmi emlékeit.                   |

|  |  |  |                                                |  |
|--|--|--|------------------------------------------------|--|
|  |  |  | honismereti térkép,<br>videofilmek használata. |  |
|--|--|--|------------------------------------------------|--|